

VĪU ZEMJU PROLETĀRIEĪ, SAVIENOJĒTIE!

LEŅINA KĀROGS

LATVIJAS KOMUNISTISKĀ PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS UN
PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Iznāk kopš 1950. gada 29. marta Nr. 36 (5885) Sestdien, 1989. gada 25. martā Maksā 3 kap.

Līdzpilsoņi! Balsojiet par jaunu dzīvi!

Rīt jums pirmoreiz pēc desmitiem gadu dotas tiesības uz brīvu izvēli — par kuru deputātu kandidātu atdot savu balsi. Atdot savu balsi par kandidātu — tas nozīmē atbalstīt viņa politisko, ekonomisko un sociālo platformu, nozīmē šo platformu padarīt par savu.

Esmu laimīgs, ka tā pirmsvēlēšanu lielā darba laikā, kuru veica mani draugi un domubiedri, darbā biedri, agitatori un propagandisti, vairāk kļuvis cilvēku, kuri par savām sākušī uzskatīt mūsu domas, atbalstīt mūsu idejas. Tāpēc, lai kāds arī nebūtu vēlēšanu iznākums, mēs uzskatīsim, ka neesam strādājuši velti.

Desmitiem tikšanos, kuras noritēja pirmsvēlēšanu kam-

paņas laikā, man deva iespēju tuvāk uzzināt dažādu iedzīvotāju grupu — jauniešu un sieviešu, strādnieku un inženieru, zemnieku, armijas pārstāvju, studentu, radošās inteligences, pensionāru, izglītības, veselības aizsardzības un apkalpojošās sfēras darbinieku — sāpes, ilgus un cerības. Ipašas rūpes — sievietei mātei, sievietei darba darītājai. Padarīt laimīgu sievieti — nozīmē padarīt laimīgu mūsu sabiedrību. Tikšanās ar cilvēkiem man deva iespēju savā programmā galveno vietu ierādīt cilvēciskajām prioritātēm. Ja tikšu ievēlēts par deputātu, mans galvenais uzdevums būs pēc iespējas vairāk cilvēku darīt laimīgus.

Vēlētājiem jāatbalsta reāla programma nevis solījumu

došana. Deputātiem jāklūst par spēcīgu atgriezeniskās saiknes kanālu starp vēlētājiem un valsts varas orgāniem. Viņiem jāšalauz kolektīvās bezatbildības garantijas, kuras radījusi administratīvā sistēma. Aparāts «augšā» netika radīts, lai vadītu brīvus cilvēkus. Brieviem cilvēkiem vajadzīgs jauns pārvaldes aparāts. Jābūt nevis varas autoritātei, bet gan tautas deputāta varas autoritātei. Tauta nedrīkst uzticēt varas orgāniem rūpes par sevi, kamēr nebūs panākta valsts tikumības, varas mehānisma jauna kvalitāte.

Nerunāšu vēlreiz par savu programmu. Tā ir publicēta. Pateikšu tikai vienu, proti — jebkurā gadījumā es turpināšu cīņu pret tiem, kuri

tikai klieudz, ka mums visiem jāstrādā, bet nezina, kā strādāt. Tāpēc šobrīd ir ļoti svarīgi atbrīvoties no diletantiem ražošanā, tautas izglītībā, medicīnā, lauksaimniecībā, politikā. Vadīt drīkst profesionāļi, kuri saņēmuši varu no tautas rokām. Tiem jābūt cilvēkiem, kas nevis vārdos, bet gan praktiski pierādījuši savas spējas dot labumu ļaudīm.

Dārgie biedri!
Vēlreiz gribu pateikties visiem, kuri man sniedza atbalstu pirmsvēlēšanu kampaņā, kuri pieņēma mūsu idejas un kopā ar mums strādās, lai dzīve cilvēkiem mūsu novadā kļūtu veselīga un laimīga, pilna atjaunotnes.
A. PROVIDENKO,
PSRS tautas deputātu kandidāts

Rīt —
PSRS
tautas
deputātu
vēlēšanas

Mūsu lauku dinastijas

Tēva ceļu turpinot

Ir atkal agrs pavasaris. Vienīgi laiks nelāgs. Ne isti list, ne snieg. Saule reti parādās starp sabiezējušiem un tumšiem mākoņiem. Debesis letināšās pelēcīgā miglainā dūmakā.

Uzvilkuši gumijas zābakus, ar dzīvesbiedri dodamies uz govju lielfermu, kur abi strādājam.

Ceļā nejauši satiekam padomju saimniecības «Rudzāti» arodkomitejas priekšsēdētāju Jāzepu Pastaru. Sasveicinājušies uzsākam sarunu. Priekšsēdētājs uzmanīgi uzklausa mūsu domas par nepieciešamajiem pasākumiem darba uzlabošanai fermā. Iesaka un ierosina, kas būtu izdarāms pašu spēkiem, kas tiks veikts no administrācijas puses.

Kad bijām jau no Jāzepa Pastara atvadījušies, viņš pēkšņi pagriezās uz manu pusi un teica: «Klausies, tu diezgan bieži raksti rajona presē par labiem un kārtīgiem darba darītājiem, bet nekad neesi uzrakstījis par kādu ģimenes dinastiju. Mūsu saimniecībā, piemēram, strādā cūkkopējs Jānis Vilkausis, kura tēvs tagad atrodas pensijā, bet savā laikā viņš bija ļoti izcilis cūkkopis.»

Ejot no fermas atpakaļ, sieva negaidīti iesaucās: «Skaties, lielajam vītolam bērniņš piedzimis!» Un patiesi — nemaz netiku manījis, ka no vītola, kurš atrodas ceļmalā, spēcīgajam saknēm bija izspraukusies maza, tievīņa un vārga atvasīte.

Visiem zināma patiesība: lai atvasīte izaugtu par lielu, stipru un dzienu koku, vajadzīga auglīga zeme un spēcīgas saknes. Protams, mazažam un vēl pavisam niecīgajam zarinam iesākumā ar auglīgo zemi vien nepietiek. Tas ir rūpīgi un regulāri jākopj un jāaudzē — gadiem ilgi, tikai tad sāk veidoties stipras saknes, kas arvien ciešāk ieaug un turas dzimtajā novada zemītē.

Tā var salīdzināt Ignatu Vilkausu ar viņa dēlu Juri, kurš

ir pārņēmis tēva amatu un strādā padomju saimniecībā «Rudzāti» par cūkkopēju, nu jau piecpadsmit gadus.

Ignats Vilkausis ir uzaudzīnājis patiesi godīgu, labu un čaklu dēlu, kurš turpina iet tēva pēdās.

Paša darba veterāna vārds nesena jā pagātnē, tas ir — sešdesmitajos un septiņdesmito gadu sākumā, mūsu apvidū bija ļoti pazīstams. Viņš, slavens Rudzātu sovhoza cūkkopis, fermā strādāja no kolektīvizācijas sākuma.

Kopš Rudzētos uzcēla plašu, mehanizētu novietni, Ignats Vilkausis pēc A. Bārtuļa metodes cūkas nobaroja lielās grupās. 2 000, 2 500, 3 000 — tā bija audzis gadā valstij piegādāto bekonu un speķa cūku skaits.

Ignata Vilkausa pašizlīdzīgais darbs fermā nebija palicis neievērots: viņam tika piešķirts augsts apbalvojums — Leņina ordenis.

Jānis pēc vidusskolas beigšanas 1962. gadā tika iesaukts Padomju Armijas rindās. Jādienē bija trīs gadi. Ar laiku viņu iecēla par vada komandieri. Pateicības raksti vecākiem par dēla telcāmo dienestu un labo audzināšanu ne vienreiz vien ceļoja uz Rudzētu pusi.

Jānis bija ne tikai labs paaugaus dienesta biedriem, mīlošs dēls vecākiem, bet arī uzticams draugs Ninai, kura ar nepacietību gaidīja viņu pārnākam no Padomju Armijas rindām, ilgus gadus stiprā draudzība pārauga mīlestībā. Mazliet vēlāk viņi kļuva vīrs un sieva.

Pēc dienesta Jānis Vilkausis sāka strādāt Jelgavas mašīnrūpniecībā par automatisko virpu testētāju. Nina savukārt strādāja Jelgavas cukurfabrikā par mehānisko filtru brigadieru.

1973. gada nogalē abi jaunie pārcēlās dzīvot uz padomju saimniecību «Rudzāti» pie Jāņa vecākiem.
(Nobeigums 2. lpp.)

Latvijas KP Preiļu rajona komitejas biroja

PAZIŅOJUMS

SAKARA AR PSRS TAUTAS DEPUTĀTU KANDIDĀTES 312. PREIĻU NACIONĀLI
TERITORIJĀLAJA VEĻESANU APGABALĀ M. KOSTEŅECKAS UZSTĀSANOS REPUBLIKAS
TELEVIZIJAS PROGRAMMĀ «ZIŅAS» 1989. G. 21. MARTĀ

Noslēdzas PSRS tautas deputātu pirmsvēlēšanu kampaņas pēdējais posms, kurš rajonā daudzējādā ziņā atšķiras no iepriekšējiem.

Neviens vēlētājs nav palicis vienaldzīgs pret tiem deputātu kandidātiem, kuri balotējas Preiļu rajonā.

Kā to varēja paredzēt, pēc 1989. gada 15. februārī notikušās apgabala priekšvēlēšanu sapulces vēlētāju domas dalījās, tās nav viennozīmīgas, ir preturīgas.

Neraugoties uz stāvokļa sarežģītību, partijas rajona komitejas

aparāts, apgabala vēlēšanu komisija un rajona Tautas deputātu padomes izpildkomiteja darīja un dara visu, lai PSRS tautas deputātu vēlēšanas noritētu pa jaunam, ievērojot Likuma prasības, demokrātijas un atklātības principus.

Vienlaikus partijas rajona komitejas birojam rada nožēlu un neizpratni PSRS tautas deputātu kandidātes 312. Preiļu nacionāli teritoriālajā vēlēšanu apgabalā M. Kosteņeckas darbība, kura savos paziņojumos televīzijā, kā arī republikāniskajā un rajona presē nemotivēti apvaino partijas rajona komitejas aparā-

tu un apgabala vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju ar pirmsvēlēšanu agitāciju saistītā nelikumīgā, antikonstitucionālā rīcībā.

Partijas rajona komitejas birojs šādu rīcību nesaskata, kategoriski nosoda deputātu kandidātes M. Kosteņeckas ieņemto pozīciju un draudus, prasa no viņas publisku atvainošanās un paziņo, ka šāda tendencioza jautājumu izvirzīšana neveicina vēlēšanu sekmīgu norisi.

Paziņojums apstiprināts Latvijas KP Preiļu rajona komitejas biroja sēdē 1989. gada 23. martā

Mēs darījām visu...

Es, cilvēks, kurš ļoti pazīst PSRS tautas deputāta kandidātu A. Providenko un kurš daudz paveicis viņa pirmsvēlēšanu kampaņas laikā, propagandējot viņa un tresta darba pieredzi, gribu atbildēt uz dažiem jautājumiem, kas, spriežot pēc Latvijas Tautas frontes locekļa E. Pudāna vēstules («Leņina Karogs», 32. numurs), radušies dažiem Preiļu rajona iedzīvotājiem.

Aleksejs Providenko ir trīstūkstošs cilvēku liela kolektīva vadītājs, tresta, kas ir viens no labākajiem savā nozarē. Darba kolektīva padome nolēma piešķirt nepieciešamos līdzekļus, lai iespīestu reklāmu, kas tuvāk iepazīstinātu ar tresta darbību.

Es, būdams laikraksta «Stroitel» redaktors un arī kooperatīva «Daugavpils reklāma» priekšsēdētājs, izteicu gatavību

veikt šo darbu, turklāt — par zemām valsts cenām. Ar pārlecību daru visu, lai uzvaru gūtu mans deputātu kandidāts, jo uzskatu, ka tikai un vienīgi profesionāļiem nevis diletantiem jāpārvalda valsts. Aleksejs Providenko ir tas cilvēks, kurš sniegs praktisku labumu reģionam. To viņš jau ir pierādījis ar savu darbību trestā.

Par papīru, ko mēs izlīetojam, lai propagandētu deputāta kandidāta programmu, varu teikt: to mēs iegādājāmies kādā Leningradas uzņēmumā uz tieša līguma pamata. Esmu pārliecināts, ka valsts pirmrindas uzņēmuma un tā vadītāja ideju propagandas dēļ drīkst šādi izlietot līdzekļus.

G. NEMCOVS,

PSRS Zurnālistu savienības biedrs, kooperatīva «Daugavpils reklāma» priekšsēdētājs

Vēlētāju ievēribai

Mūsu rajonā tiek uzlīmētas un izplatītas lapīņas, kurās vēlētājus aicina rīt vēlēšanu biļetenos izsvītrot gan A. Providenko, gan A. Grigorjeva kandidatūras, lai nevienu no viņiem neievēlētu par PSRS tautas deputātu, bet pēc tam par deputāta kandidātu atkal varētu izvirzīt Latvijas KP CK sekretāru I. Kežberu.

Sajā sakarībā 312. Preiļu nacionāli teritoriālā vēlēšanu apgabala komisija pa tālruni sazinājās ar Latvijas KP CK sekretāru I. Kežbersu, ka šādu rīcību viņš uzskata par provokāciju, kura pirmām kārtām ir vērstā pret viņu. Viņš arī paskaudroja, ka savu kandidatūru 709. Daugavpils teritoriālajā vēlēšanu apgabalā atsaucis brīvprātīgi, ka viņš iestājas par demokrātiskām vēlēšanām bez jebkāda spiediena.

APGABALA VEĻESANU KOMISIJA

Mūsu lauku dinastijas

Tēva ceļu turpinot

(Nobeigums. Sākums 1. lpp.)

Pavalcāju Jānim Vilkaušam: kāpēc viņš pameta pilsētu, kur dzīvošana, manuprāt, vieglāka, un pārbrauca uz laukiem.

Jānis nemaz neseidzās ar atbildi, bet, labi apdomājis jautājumu, sacīja:

«Pirmais, ko varētu teikt šajā ziņā, bija tas, ka mēs diemžēl ar katru gadu kļūstam vecāki nevis jaunāki. Tāpat arī ar tēvu un māti. Ar katru dienu maniem vecākiem kļuva grūtāk strādāt.

Otrkārt, mēs ar Ninu jau sen domājām pārņemt tēva amatu, bet vienmēr atradās kāds traucēklis, kaut kā nesanāca. Varbūt tā bija neuzņēmība. Grūti tagad to uzreiz tā pateikt. Bet, lai vai kas, tēva mājas vilktin vilka atpakaļ».

Jā, tēva spēcīgās saknes bija skārušas Jāņa vārīgo vietu: dzimtais novads, tēva mājas tevi gaidal.

Tagad Ignats Vilkaušs jūtas gandarīts, jo fermu ir nodevis strādājošas un krietnās rokās. Bleži viņš iegriežas cūku novietnē, kur strādā dēls un vedekla. Neskopoja ar padomu un piepalīdz, ja tas ir nepieciešams.

Jānim un Ninai ir trīs dēli — Igors, Dainis un Juris. Brīvdienas viņi gandrīz nekad neņem, bet, ja kādreiz vajag, viņus aizvieto darba veterāns ar saviem mazdēliem. Tas, manuprāt, ir liels audzināšanas paraugs, lai dinastija turpinātos.

Gribas tikai piebilst, ka amata noslēpumus mācās, ne tikai labprāt pamācās. 1979. gadā viņš ar teicamām sekmēm pabeidza Cēsu lauku arodskolu, iegūstot cūkkopības operatora specialitāti. Droši var teikt — cūkkopis ar diplomu.

Jāņa Vilkauša centība un zināšanas neizpaužas vienīgi cūku barošanā un kopšanā. Savu tiešo darbu darot, viņš pie reizes ir gan elektrīks, gan mehāniķis — veic sīkus remontdarbus, jo katra nīceīga defekta dēļ izsaukt

un atraut no darba cilvēkus nav cūkkopēja Jāņa Vilkauša dabā.

Fermā pašreiz atrodas aptuveni 800 nobarojamās cūkas. Dienakts dzīvsvara pieaugumi grožas ap 400 gramiem. Nevarētu teikt, ka šie rādītāji ir mazi, bet par lieliem arī tos nenosauksi. Kāpēc? Seft Jānim Vilkaušam ir savas domas: nav attiecīgās barības bāzes, kā arī tās kvalitāte ne vienmēr ir no tām labākajām.

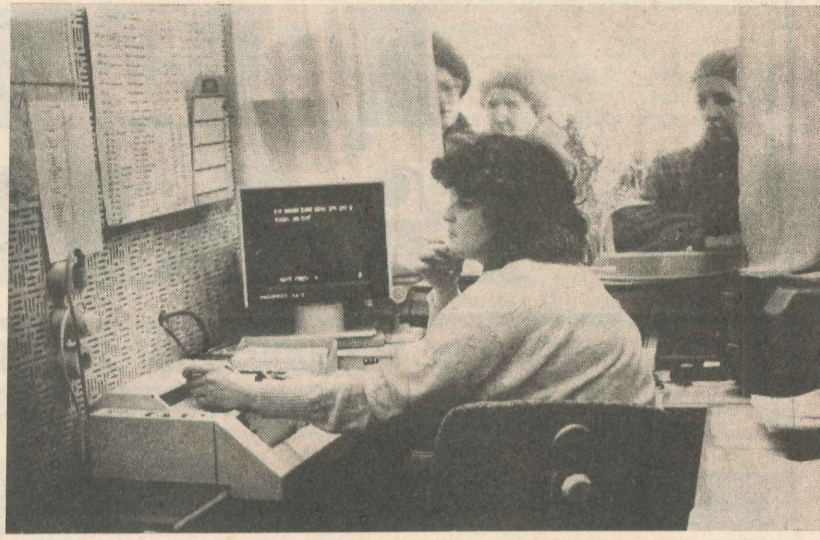
Seft ir tāpat kā lauku saimniecībās ar būvmateriāliem — visur limiti, pie tam līdz pēdējai iespējai ierobežoti. Bet gribētos pavalcāt: vai ar tādu barības bāzi var celt cūku diennakts dzīvsvara pieaugumus? Ej nu tagad ieskaidro tām cūkām, ka vakar limits bija trīs kilogrami spēkbarības dienā uz vienu kvieciņu, bet šodien limits paredz apēst tikai kādus nepilnus divus. Kas būs rīt — grūti pateikt. Tātad, milie puscūci, — savelkat ciešāk siksnu un gatavojieties kārt zobus vadzi. Nekāda blausana seft nevar palīdzēt.

Dzirdot šādu spriedumu no darba veterāna Ignata Vilkauša un viņa dēla Jāņa, man nevilus paspruka smieklī. Vienīgi pieredzējušo cūkkopju sejas to nevarēja manīt. Vienīgais, ko redzēju, bija dziļa sāpe. Sāpe gan seja, gan sastrādātajās rokās, gan sirdī.

Un tiešām — ar tādiem «līmitēšanas panēmieniem» mēs tālu netiksīm. Bet no cūkkopjiem un slaucējiem katru dienu prasām: «Kāpēc mazi dzīvsvara pieaugumi? Kāpēc mazi izslaukumi? Dodiet vairāk gaļas, ražojiet vairāk piena!» Bet gribētos pavalcāt: no kā lai tas viss rastos? No tukša gaisa, vai?

Neskatoties uz visu, tēva stādītā mazā atvasīte ir uzaugusi. Tās spēcīgās saknes cieši un stipri ieaugušas dzimtā novada zemē.

A. KĀRSENIĒKS
Rudzētos

RIGA, Erevānas ražošanas apvienībā «Elektrons» ražots stipras jaudas skaitļošanas komplekss sācis darbu Baltijas dzelzceļa automātiskās vadības stacijā «Ekspresis-2». Ar šī kompleksa palīdzību automatizēta bijēšu iepriekšējā pārdošana Kalniņgradā, Rīgā, Viļņā, Tallinnā.

ATELĀ: Rīgas centrālajā dzelzeļa stacijā kasiere Alla Bankovska apkalpo pasażierus ar elektronu skaitļojamās mašīnas palīdzību.

TASS fotohronika

Par nacionālo parku

Ilgī 15. marta pēcpusdienā Aglonas ciema kultūras namā runāja vietējie ļaudis. Gan vēsu prātu, gan iekāstot un savu viedokli aizstāvēt. Par ko? Par sava ciema nākotni. Jo, kā gan tas galu galā sanākot, — par Aglonas likteni spriež Latgalešu kultūras biedrība, raksta vietējā un centrālajā presē. Raksta, spriež, uztraucas. Bet — ko tad domā un dara paši aglonieši?

Višķu katoļu draudzes mācītājs A. Aglonietis īpaši uzsvera, ka Aglonai jāklūst par tūrisma, atpūtas un kultūras zonu. Te jārod vieta Zēlsirdībai. Nedrīkst vairs atstāt novārtā Aglonas baznīcas kompleksu. Ne velti Rēzeknī uzskatām par Latgales nacionālo, bet Aglonu — par garīgo centru.

Aglonas ciema Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētājs A. Bēķis runāja un atbildēja uz iedzīvotāju jautājumiem par gluži praktiskiem pasākumiem, kas būtu jāveic Aglonā tuvākajā laikā: pilnībā jānodod baznīcas rīcībā klostera ēkas, jāuzceļ ATS, jāuzlabo Aglonas gaisa un ūdeņu ekoloģiskā tīrība, jāsaved kārtībā ceļi.

Ciema padomes izpildkomitejas sēdē izstrādāts nolikums un sastādītas komisijas konkursam «Daiļākā sēta», runāts un lemts arī par ciema uzkopšanu un labiekārtošanu.

Kas tad īsti ir «nacionālais parks», kura statusu Aglonai piešķirt aicina Latgalešu kultūras biedrība? Kādas tas nozīmes privilēģijas, kādus pienākumus

un ierobežojumus? Šo jautājumu izvirzīja gan ciema izpildkomitejas priekšsēdētājs, gan padomju saimniecības «Aglona» direktors N. Ivanovs.

A. Bēķis uzskata, ka tas Aglonai nozīmētu klusumu, mieru — bez lielām rūpnieciskām ēkām, ar apkārteju un — varbūt ar saimniecības zemes sadalīšanu zemnieku saimniecībām.

N. Ivanovs izteica domu, ka tad Aglonas laukos acimredzot nedrīkstēs lietot nedz indīgās ķīmikālijas, nedz minerālmēslus. Savukārt tas nozīmē, ka lauksaimniecībā darbi vairs neritēs normāli.

Versijas par nacionālo parku patiešām var būt dažādas. Gan par likumiem, gan liegumiem, kas tad stātos spēkā. Taču uz jautājumu: «Kas ir nacionālais parks?» nedz paši aglonieši, nedz rajona vadība nezina pareizo atbildi. Tas pie mums ir pārāk nebūjns notikums. Taču, šķiet, uz to jātiecas.

Bet arī pagaidām, kā izlēma ciema ļaudis, nedrīkst sēdēt klēpī saliktām rokām. Jaunais tirdzniecības centrs, stadions, estrā-

de, viesnīca, ekskursiju maršruti... Tā ir tuva vīle tāla, reāla vai arī — ne visai, bet — nākotne. Ikvienam ir skaidrs, ka Aglonas viesi, kā tuvie tā arī pavisam tālīnie, šos labumus negaidīs, bet, kā ik gadus, arī turpmāk un pat vēl biežāk brauks uz Aglonu. Un varam visai skaidri iztēloties, ko viņi bez visu lepnuma — staltās un baltās bazilikas — vēl redzēs. Kaut vai sētas pusē...

Vārdu sakot, tika nolemts pēc pāris dienām pašu spēkiem (un ar saimniecības atvēlēto transportu) uzskatīt Aglonas ciema sabiedriskās un personīgās teritorijas uzkopšanu. Sakārtot ielas, pagalmus, reģistrētās un neregistrētās atkritumu izgāztuves. Bēdīgi «nodzīvoto» klostera ēku uzkopšanai darbā aicināt arī visus to nolaidīgos apsaimniekotājus.

Būtisks šķīta saimniecības direktora ierosinājums — organizēt ciema iedzīvotāju sanāksmi, lai kopīgi apspriestu ciema apbūves ģenerālo plānu, klāt pieaicinot arī tā autorus.

Bazilikas — kā republikas nozīmes arhitektūras pieminekļa — teritorijas labiekārtošanai aglonieši lūgs padomu un materiālo atbalstu Latvijas PSR Kultūras komitejā un Latvijas Kultūras fondā.

Bet pagaidām — aglonieši ir pavasara uzkopšanas darbu sezonas atklājēji. Vai nebūtu vērts sekot viņu paraugam.

S. JOKSTE

Vēstures lappuses

Ieskats 1949. gadā

Sogad aprīlī četrdesmit gadu kopš Latvijā sākās vienlaikus kolektīvizācija un sešdesmit gadu kopš «lielā lūzuma» veco padomju republiku laukos, Gribot negribot jāatceras šie abi notikumi, jo lauksaimniecības kolektīvizācija gan Latvijā, gan vecajās republikās tika realizēta ar drakoniskām staļinisma metodēm, kā rezultātā tika pārkapti leņiniskie lauksaimniecības kooperācijas principi. V. I. Leņins uzskatīja, ka zemnieku individuālo saimniecību pārkaršana uz sociālistiskā attīstības ceļa ir visgrūtākais un vissarežģītākais sociālistiskā celtniecības uzdevums.

V. I. Leņins rakstīja: «Mēs skaidri saprotam, ka tik liels apvērsums miljonu cilvēku dzīvē, kas skar visdziļākos dzīves un sadzīves pamatus, kā zemnieku individuālo saimniecību pāreja uz zemes kopapstrādi, var notikt tikai ilga darba rezultātā.» (Leņins, Raksti, 37. sēj., 357. lpp.). Diemžēl, veicot kolektīvizāciju, nedz vecajās republikās, nedz Latvijā nopietns darbs netika veikts. Bija steiga un varmācība.

Vispirms jāatzīmē, ka Leņinam vispār nebija kolektīvizācijas plāna, bet bija kooperācijas plāns, kurš paredzēja materiāli tehniskās bāzes

radīšanu zemnieku saimniecību kooperāšanai. Kā galvenos zemnieku saimniecību kooperācijas kustības nosacījumus V. I. Leņins uzskatīja — brīvprātību, pakāpenību un zemnieku pārliecināšanu par kooperācijas izdevīgumu. Šie cēlie Leņina zemnieku kooperācijas principi netika ievēroti.

1949. gada 29. janvārī VK(b)P CK un PSRS Ministru Padome pieņēma lēmumu par iedzīvotāju izsūtīšanu no Latvijas. Uzskatu, ka tas bija pavēles Nr. 001223 par pretpadomju elementu deportācijas procedūrām Lietuvā, Latvijā un Igaunijā tiešs turpinājums. Pavēle tika izdota 1939. gada 11. oktobrī, to parakstījis valsts drošības komisariāta trešās pakāpes valsts drošības komisārs Serovs. Pavēlē viņš ietver septiņus apakšpunktus. 1. Vispārīgā situācija. 2. Instruēšanas procedūra. 3. Dokumentu apgūšanas procedūra. 4. Deportāciju izvešanas procedūras. 5. Ģimenes galvas atdalīšanas procedūra no deportējamās ģimenes. 6. Deportējamo apsardzes procedūra. 7. Vilcienā iekāpšanas procedūra.

Tātad brīvās, neatkarīgās Latvijas iedzīvotāju likteni tika izlemti jau 1939. gadā,

Maskavā. Minētā pavēle un 1939. gadā izdotie atlanti, kuros Latvija iekļauta PSRS sastāvā, liecina, cik rūpīgi staļinisti gatavoja «revolucionāro situāciju» Latvijā. Šī pavēle apstiprina izteikto domu vēstures literatūrā par Staļina gatavošanos Baltijas valstu pievienošanai un to iedzīvotāju deportācijai.

Pamatoties uz 1949. gada 29. janvāra VK(b)P CK un PSRS Ministru Padomes lēmumu par iedzīvotāju izsūtīšanu no Latvijas, Latvijas PSR Ministru Padome 1949. gada 17. martā pieņēma savu lēmumu par Latvijas pilsoņu deportāciju. Latvijas pilsoņu deportācijas akcija tika gatavota un realizēta atbilstoši 1939. gada 11. oktobrī izdotās pavēles Nr. 001223 noteikumiem.

Masveidīgā zemnieku deportācija notika to iebiedēšanas nolūkā. Tas varas iestādēm izdevās. Deportācijas neskatīte steigā kolektīvizējās.

1949. gada 25. martā no Latvijas bez tiesas sprieduma izveda uz Sibīriju 43 231 cilvēku, tai skaitā 9 250 tā saukto budžu ģimenes. Zemnieki, kurus neskāra deportācija, pēc tādas Bērtula nakts, masveidīgi un staļinistu izpratnē «brīvprātīgi» iestājās kolhozos. Mērķis bija sasniegts bez sevišķas līdzekļu izvēles. 1949. gadā bija kolektīvizēti 90,7 procenti zemnieku sētu. Deportēto skaits dažādos avotos tiek minēts dažāds. Pēc profesora Svābes domām 1949. gada martā uz Sibīriju tika izvesti 50 000 zemnieku.

Jāpšauba arī izvesto, tā saukto budžu ģimeņu skaits — 9 250. Daudzi fakti liecina, ka deportētie ne visi bija budži vai padomju varas ienaidnieki. Spilgts piemērs, kas to apstiprina, ir Upmalas ciema «Upenieku» iedzīvotāja Roberta Vai voda — Sultes ģimenes traģēdija.

1944. gada augustā ģimenes galvu Robertu iesauca Padomju Armijā. Cīņās pret vācu okupantiem Roberts Vai vods — Sulte 1945. gada martā krita. Mājas palika viņa 60 gadus veca māte Antonīna, 33 gadus veca sieva Anna, piecgadīgie dvīņiš Alberts un Roberts un jaunākais puistītis Jānis.

Anna Vai vode — Sulte savās atmiņās stāsta: «1949. gada 25. martā mūsu mājās ienāca vairāki bruņoti vīri un pavēlēja sagatavoties ceļam. Mūsu ģimeni zirga pajūgā nogādāja Nīcgales stacijā. Pa ceļam apsardzes vīri teica, ka dokumentus pārbaudīs Daugavpili un varbūt palaidīs mājās. Nīcgales stacijā mūsu ģimeni sadzina lobu vagonā. Taču vilciens gāja garām Daugavpili un nekāda dokumentu pārbaude vairs nenotika. Pēc vairāku nedēļu drausmīga brauciena noklūvam Omskas apgabala Lubinas rajonā. No Lubinas ģimeni vēršu pajūgāveda kādus 30 kilometrus uz Mokšinas sovhozu. Šajā sovhozā bija daudz izvesto vāciešu, kalmiku, bet visvairāk — latviešu».

Tikai 1956. gada janvārī Anna Vai vode — Sulte ar

abiem dvīņiem atgriezās dzimtenē. Annas vīramāte Antonīna neatgriezās. Neatgriezās, varmācības un pazemojumu sagrāuta viņa izbeidza savu dzīvi tālajā Sibīrijā.

Vai tikai Vai voda — Sultes ģimene bija vienīgā to 9 250 tā saukto budžu ģimeņu skaitā? Kā izrādās, tādu bija simti un tūkstoši.

Izbrīnu rada vietējo varas iestāžu izturēšanās. Vai toreizējā Vārkavas pagasta vadība nezina, ka ģimenes galva mobilizēts Padomju Armijā un kritis 1945. gada martā?

Šķiet, te iedarbojās deportējamo plāna izpildes faktors, vai pagasta varas vīru anti-pārtības pret Annu Vai vodu — Sulti un viņas ģimeni. Jā, visvarenā plāna spēks darbības no varas augšējiem līdz apakšējiem slāņiem. Staļins deva deportējamo plānu Kalnbērziņam, bet Kalnbērziņš — aprīņu varas vīriem, tie savukārt — pagasta varas vīriem. Pie mums līdz šim viss notika pēc plāna.

Plānveidīgi tika izskausta latviešu valoda no iestādēm un organizācijām, plānveidīgi tika likvidētas mazāku tautību skolas, plānveidīgi iznīcināti bezperspektīvie ciemi, plānveidīgi attīstīta rūpniecība, plānveidīgi deportēti zemnieki un lauksaimniecība novesta līdz krīzei.

J. PIZELIS,
vēsturnieks

„Vārpa“ atdzima. Vai sports atdzims?

NO REPUBLIKAS SPORTA AKTĪVA SANĀKSMES

TĀ NAV nedz nejausība, nedz pārsteidzīgs solis. Sodien, kad lauki, zemnieka darba tikums atdzimst no jauna, vajag stiprus darba vīrus un asus prātus. Tātad — vajag savu sporta biedrību, kas organizēs, vadīs jauniešu un veterānu sportu laukos. Organizēs sporta svētkus, atjaunos lauku sporta tradīcijas.

Lūk, tāpēc aizvadītajā nedēļā Rīgā republikas sporta aktīva sanāksmē par lauku sporta biedrības «Vārpa» atjaunošanu nebija divu domu. Šāds viedoklis izskanēja BAFSB «Daugava» priekšsēdētāja vietnieka I. Ramuta, republikas Agrorūpniecības komitejas priekšsēdētāja V. Rimaševska, sporta aktīvistu runās. Jāpiebilst, ka par «Vārpa» atdzimšanu pirmie republikā savu viedokli izteica Agrorūpnieciskā komiteja un agrorūpnieciskā kompleksa darbinieku arodbiedrība. Republikas lauksaimniecības šefs V. Rimaševskis ir vienprātīgs ar sporta aktīvistiem, ka vienlaicīgi ar lauku sētu atjaunošanu jānodrošina ar sporta būvju celtniecību un rekonstrukciju. Dažos rajonos to darījuši arī tā dēvētajos stagnācijas gados. V. Rimaševskis minēja faktu, ka Saldušos rajonā ir 26 sporta zāles. Mums, Preiļu rajona delegātiem, tobrīd atlika tikai dziļi nopūsties...

Aktīva sanāksmes dalībnieki atsaucīgi uzņēma viņa ierosinājumu sporta metodiskās pārprofilēt par sporta speciālistiem, protams, ar kārtīgu algu, kādu laukos saņem citi speciālisti.

Saimniecības šādu iespēju var atrast — sacīja V. Rimaševskis.

Kaut nu šos republikas lauksaimniecības vadītāja vārdus saudzirdētu mūsu rajonā! Iespējams, ka tad laukos apmestos enerģiski, augsti kvalificēti fizikultūras speciālisti.

Aktīva sanāksmē izskanēja ierosinājums izstrādāt sporta likumu. Tāds Latvijā ir bijis 1936. gadā. Sporta vēsture liecina, ka toreiz Latvijas sportisti uzrādīja labus rezultātus Eiropas čempionātos.

Delegāti daudz runāja par to, lai «Vārpa» atjaunotu ne tikai savu veco nosaukumu, bet darbotos pēc citas sistēmas. Lai šī sporta organizācija būtu taisnīga un visnotaļ ieinteresēta visu republikas lauku rajonu sporta dzīves atjaunināšanā. Acīmredzot, šī vērtīgā doma jāpatur prātā arī mūsu rajona sporta biedrības «Vārpa» aparāta darbiniekiem.

Protams, var vainot saimniecības, ka tās neatbilstīja bijušo «Daugavu», jo nepārskatīja naudu. Taču nevajadzētu piemirst, ka jāatrod laiks saimniecību apmeklēšanai, metodiskas palīdzības sniegšanai, sporta inventāra sagādē utt. Diemžēl pēdējā laikā mūsu rajona sporta dzīves vadītāji saimniecībās nav pat bijuši. Aktīva sanāksmē savu attieksmi un arī pamatotas pretenzijas izteica vairāki republikas kolhozu un padomju saimniecību vadītāji.

«Vārpa» bija laba tradīcija — sporta spēļu finālsacensības rīkot dažādos republikas rajonos. No centralizētajiem līdzekļiem iedalīja naudu un deficīta materiālus sporta bāzu celtniecībai un rekonstrukcijai. Sanāksmē izskanēja doma, ka šī tradīcija jāturpina. Rēzeknes rajona pārstāvis aicināja turpmākās sporta spēles rīkot Rēzeknē. Vietā piebilst, ka arī Preiļu rajonam vajadzētu būt gatavam uz šādu «varonārbu».

jo pirms vairākiem gadiem I. Ramuts (bijušais un arī tagadējais lauku sporta biedrības priekšsēdētājs) preiļiešus aģitēja sadūšoties un sākt celt stadionu sporta spēļu organizēšanai. Diemžēl tas tā arī palika labas idejas līmenī.

Aktīva sanāksmē vairāki runātāji izteica dažādu viedokli par sporta apvienībām. Tomēr vairums sacīja «par». Arī Stučkas rajona sporta apvienības priekšsēdētājs E. Tatarčuks atzina, ka apvienība ir ieguvums: samazinājušies vadošo sporta darbinieku štati, un rajonā uzcelta sporta bāze ir pieejama gan jauniešiem, gan sporta veterāniem. Ir pēctecība sporta veidu attīstībā.

Bija dažādi priekšlikumi par centralizēto naudas līdzekļu fonda izveidošanu. Pamatotus pārmetumus saņēma tie rajoni (arī Stučkas un citi), kuri iestājās par to, ka nu vairs centralizētu līdzekļu nevajagot. Tā nav sportista cienīga rīcība, ja pēc tam, kad bāze uzcelta par kopīgajiem līdzekļiem, ir «radusies» pārlicība, ka kopējā kase esot lieka...

Svarīgs jautājums ir sporta inventārs. Ja izdosies panākt tā daļēju ražošanu republikā vai vismaz Baltijas republikās, būs par vienu lielu problēmu mazāk. Delegāti nāca klajā ar priekšlikumu par būvniecības organizācijas vai kooperatīva nepieciešamību. Arī par to, lai naudas līdzekļus kolhozi pārskaitītu agroapvienībām centralizētā veidā.

Ļoti enerģiski savu viedokli par tehnisko sporta veidu attīstību laukos izteica šī sporta veida entuziasti. Nav divu domu, ka lauku pulsiņš piesalstis motosports, bagīgi utt. Vienlaikus būtisks bija delegātu jautājums: «Ko tāda gadījumā darīs lauku DOŠAAF organizācijas?». Protams, tas ir diskutējams jautājums, un tomēr gribas piekrist republikas Agrorūpniecības komitejas priekšsēdētāja vietniekam R. Baškevicam, ka tehniskie sporta veidi «Vārpa» jāņem savā paspārnē. Tas nebūt nenozīmē, ka biedrība turpmāk neatīstīs vieglatlētiķu utt. Tāpat viņa ideja — meklēt un atrast sponsorus dažādu sporta sacensību organizēšanai.

Ļoti principiāli tika apspriests statūtu projekts. Delegāti atzina, ka sporta biedrības «Vārpa» galvenie mērķi ir lauku iedzīvotāju fizisko un morālo īpašību attīstīšana; aktīva un veselīga dzīvesveida iedibināšana. Sekmēt lauku iedzīvotāju nodrošināšanu ar fizikultūras un sporta nodarbinātību nepieciešamām sporta bāzēm, inventāru. Atbalstīt jauniešu cenšanos pēc visaugstāko rezultātu sasniegšanas republikas, Vissavienības un starptautiskā mēroga sacensībās. Izmantojot LPSR Valsts agrorūpniecības komitejas un šajā sistēmā iekļauto agrofirmu, kolhozu, sovhozu, rūpniecības uzņēmumu un celtniecības organizācijas līdzekļus, ar rajona agrorūpnieciskajām apvienībām vai padomēm koordinēt sporta bāzu celtniecību, rekonstrukciju. Izstrādāt un realizēt lauku fizikultūras un sporta koncepciju. Sporta biedrība «Vārpa» atzīst Latvijas Olimpisko komiteju (paņēmu) un savā darbībā sekmē Olimpiskās Hartas realizēšanu savu biedru vidū.

Aktīva delegāti ievēlēja sporta biedrības «Vārpa» republikānisko padomi. Tās priekšsēdētājs — Imants Ramuts.

A. ILJINA

Pašdarbības skates

Daiļlasītāju skate bija vairāknēkā pieticīga. No lauku klubiem tajā piedalījās tikai septiņi. Pilsētu klubu iestāžu darbs tiks vērtēts atsevišķi. Bet katram ir zināms, ka nevienas pasākums clemā nevar notikt bez daiļlasītāju līdzdalības. Un tieši šie pulciņi darbojas katrā kultūras iestādē (vismaz pēc atskaites ziņām). Tādēļ jo neizprotamāka atsevišķu kultūras darbinieku pasivitāte.

Skatē uzvarēja Inga Austere no Rožupes. Dziļi izjusti un pārlicinoši viņa runāja Pāvila Vilpa un Elzas Sudmales rindas. Arī iepriekšējā gadā viņas sniegums saņēma atzinību.

Ar fragmenta lasījumu no Jāņa Raiņa lugas «Uguns un nakts» otro vietu ieguva Maruta Lazdāne no Rožkalnu kultūras nama.

Trešajā vietā ierindojās Lidijs Plociņa no Aizkalnes. Skatē aizkalmiešus vēl pārstāvēja cema padomes izpildkomitejas priekšsēdētāja Janīna Kažemāka. Tas ir rets gadījums, ka mākslinieciskās pašdarbības skates piedalās padomju vai partijas darbinieki.

Vīna zeme, vīna saule,
Navīnāda volūdeņa.
(T. dz.)

Ne viens vien strīdīgs jautājums izskanēja Daugavpils diskusijās februārī par valodu. Kas tad mēs esam — latgaļi vai latgaleši? Kā saukt Latgales latviešu sazinās līdzekli — izlokšne, dialekts, valoda?

Vispirms par vārdiem latgaļi un latgaleši. Vārdu latgaļi tradicionāli lieto, runājot par seno latgaļu cilti, kura apdzīvoja tagadējo Latgali un Vidzemi (izņemot rietumu piekrasti). Vārds letī jeb letgaļi minēts jau 11.—13. gadsimta vēstures datos. Vārds latgaleši ir jauns, to sāka lietot tikai 20. gadsimta sākumā un attiecināt uz viena Latvijas novada — Latgales iedzīvotājiem, kuri runā latviešu valodas augšzemnieku dialektā latgaliskās izlokšnēs. Ildzīgas tām, kādās runā Vidzemē ap Alūksni un Gulbeni. kā arī visā Augšzemē (Secē, Neretā, Ilūkstē u. c.) un Madonas pusē. Tātad augšzemnieku dialektu runā ne tikai Latgalē, bet samērā plašā teritorijā arī ārpus tās.

Dialektu veido izlokšnes —

★ ATTEĻA: Aglonas kultūras nama metodīke Dzintra Savicka (no labās) spēļu vadišanā konsultē Aglonas internātskolas vecāko pionieri vadiņāju Māru Ušacku.

J. SILICKA foto

Vēl uzstājās Maija Vaivode no Jersikas, Dmitrijs Ivanovs no Stabulniekiem un Valentīna Piltāne no Rudzētiem.

Spēļu programmu vadītāju skate arī nebija no kuplākajām. Zūrijas komisijas vērtējumam tika nodotas tikai četras programmas. Tās darbu vadīja E. Melngaila Zinātniski metodiskā centra metodīke (bijusī līvāniete) Anda Reizdāne.

Labāko spēļu programmu bija izstrādājusī Aglonas kultūras nama metodīke Dzintra Savicka. Viņas izstrādāto scenāriju «Avīzītis» īstenoja Aglonas vidusskolas audzēkne Jolanta Kondranicka.

Saistoši, ar izdomu spēles vadīja Aina Rutkovska (Aizkalne) un Antra Sondore (Preiļu RKN). Viņas tad arī pārstāvēs rajonu republikāniskajā skatē.

Labs bija arī Dīnas Staškevičas spēļu programmas scenārijs «Trīs darbiņi». Skolnieces labi jutās šuvējiņas, pavārītes un dārznieces lomās.

I. SPARĒNE,
žūrijas komisijas locekle

Komisija lūdz atsaukties

Daļa Līvānu iedzīvotāju, kuri šī gada 10. februārī bija ieradusies uz tikšanos ar Latvijas Tautas frontes Domes locekļiem stikla fabrikas zālē, izteica vēlēšanos atjaunot Līvānu pilsētā piecdesmito gadu nogalē nopostīto Latvijas atbrīvošanās cīņās (1919. g.) kritušo karavīru piemiņai uzcelto pieminekli. Šinī sakarā tiks izveidota pieminēta atjaunošanas komisija šādā sastāvā:

- A. Pastore — Latvijas KP rajona komitejas ideoloģiskās nodaļas vadītāja,
- J. Znotiņš — Līvānu pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētājs,
- A. Karpenko — Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta ķieģeļu ceha priekšnieks,
- J. Kalniņš — Lielā Tēviņas kara dalībnieks, pensionārs,
- J. Rudzītis — Lielā Tēviņas kara dalībnieks, invalīds, pensionārs,
- V. Ozola — Līvānu PMK arhitekts,
- V. Rusiņa — mākslas skolas direktore,
- K. Vilcāns — Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta galvenā inženiera vietnieks,
- I. Graudiņš — Līvānu eksperimentālās koksnes konstrukciju rūpnīcas traktorists,
- A. Vanags — Līvānu stikla fabrikas inženieris tehnologs,
- E. Gors — Lielā Tēviņas kara dalībnieks, darba veterāns, pensionārs.

Izveidotā orgkomiteja lūdz visus rajona iedzīvotājus, sevišķi — līvāniešus, palīdzēt uzzināt visu par pieminekļa vēsturi. Lūdzam jūs atsaukties uz šo mūsu aicinājumu.

Vēsturiskos materiālus un savus priekšlikumus sūtiet uz Latvijas KP rajona komiteju A. Pastorei vai arī dariet to zināmus personīgi jebkuram orgkomitejas loceklim.

Bērniem labāk

TALLINA. Ar vispārēju piekrišanu kolhozā «Koidūla» slēgtas mazuļu novietnes. Mazuļus pieskatīs pašī vecāki. Protams, mājas bērni jūtas labāk. Un nav arī nekāds noslēpums, ka daudz mātes savus bērnus labprāt paaudzinātu vēl mājās pašas, taču cieš ģimenes budžets. Tāpēc bērnu nācās vest uz mazuļu novietnēm. Tagad šeit sievietēm, kam ir mazi bērni, piešķirts gads ilgus papildu atvaļinājumus, izmaksājot katru mēnesi 50 rubļus lielu kompensāciju. Tās, kas vēlas, var mājās strādāt arī kādu vieglāku darbu. Ieguvums ir apušējs.

TASS

Vēlreiz par valodu Latgalē

1908. gadā līdz P. Stroda «Pareizrakstības vordneica» 1933. gadā.

Tā kā latgalešu rakstu valoda veidojās kā apzinīgi normēta valoda (iznākušas vairākas normatīvās gramatikas un pareizrakstības vārdnīcas) ar vīrsdialektuālu slāni, varam runāt par latgalešu literāro rakstu valodu.

Mūsdienās nav mērķtiecīgi runāt par latgalešu valodu kā trešo baltu valodu un lietot vārdu savienojumu latgalešu valoda kā zinātnisku terminu. Taču ikdienā sadzīvē, tāpat kā presē un daļē literatūrā vārdu savienojumu latgalešu valoda pārnestā nozīmē lietoties droši, tāpat kā ventīņu, rucavnieku vai kalupešu valoda, tāpat kā «groza muna volūdeņa» Latgalē iecienītajā tautas dziesmā «Lobs ar lobu sasytyka».

A. STAFECKA,
ZA Valodas un literatūras institūta zinātniskā līdzstrādnece

Saulespuķu sēklas nepārdos

Aizkarpatu iedzīvotāji Preiļos ilgāku laiku tirgojās ar saulespuķu sēklīm. Tās pirka galvenokārt skolēni un ar čaumalām piesārņoja pilsētas ielas, veikalus, ēdnīcu, kinoteātri, kultūras namu, dzīvojamo namu galitenus, tādējādi radot antisantārus apstākļus. Par to preiļieši pamatoti sūdzējās redakcijai un rajona izpildkomitejai.

Rajona Tautas deputātu padomes izpildkomiteja savā 15. marta sēdē pieņēmusī lēmumu: tā kā saulespuķu sēkļu pārdošana Preiļos rada antisantāru stāvokli, pilsētā turpmāk aizliegt Aizkarpatu iedzīvotājiem un visiem pārējiem ar tām tirgoties. Iekšlietu daļai uzdots sekot šī lēmuma izpildei.

